

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Koulutuspoliittinen selonteko pyrkii nostamaan Suomen koulutustasoa entisestään suunnatuilla toimenpiteillä ja sillä, että yhä useampi suorittaa korkeakoulututkinnon. Avaintekijänä nähdään opiskelijoiden ja tutkijoiden saaminen korkeakouluihin.

Perusopetuksen jatkumo ja oppivelvollisuuden laajeneminen eivät näy selonteossa. Toisaalta raportin mukaan ammatillisiin perustutkintoihin lisätään Yhteiset tutkinnon osat (yto)-opintoja ja se ei tue oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpanoa, koska nyt erityistä tukea tarvitsevat kamppailevat kanssa ja pudokkaat tulevat usein yto-opintojen haasteista johtuen. Pakolliset yhteiset opinnot eivät kaikkia opiskelijoita kiinnosta ja nousevat motivaation puuttuessa kynnykseksi. Perusopetuksessa tulisi kaikille saada riittävät valmiudet toiselle asteelle siirtymiseen ja oikealle alalle suuntautumiseen.

Tavoite korkeakouluopiskelijoiden määrän lisäämisestä pitää huolen siitä, että väestö keskittyy tulevaisuudessakin suuriin kasvukeskuksiin. Monelle kunnalle oma lukio on kunnia-asia ja merkki elinkelpoisuudesta. Verkostolukionmallin kehittäminen on pienten lukioden kannalta tärkeää. Siinä osa opinnoista on verkko-opintoja ja tukee pienten lukioden säilymistä ja säästää toisaalta isossa kuvassa yhteiskunnan resursseja. Lukioden säilyminen tukee perusopetuksen aineenopetuksen laatua ammattitaitoisilla aineenopettajilla.

Osana oppimisympäristöjen digitalisointia ja digitaalisia oppimiskäytäntöjä tulisi miettiä oppimateriaalia ja digitalisaation mahdollisuuksia oppimateriaalien kehittämistyössä, samoin verkko-opetuksessa kaikilla asteilla.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

-

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Oppilaiden valmiudet siirtyä toiset asteen opintoihin eivät ole tutkimusten mukaan parantuneet. Tilanteeseen tulee kiinnittää huomiota. Osa nuorista ei ole valmis miettimään koulutuspolkuaan oppivelvollisuuden aikana. Pitää olla mahdollisuus jatkuvan oppimisen kautta täydentää opintojaan ja hakeutua jatko-opintoihin niin halutessaan.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Toisella asteella pitäisi voida suorittaa ammatillisesti painottunut tutkinto riittävin yhteisten aineiden sisällöin ja joustavasti. Yhteisten aineiden sisältöjen määrää ja vaativuutta voidaan nostaa siten, että janan toisessa päässä on teoreettisesti painottunut toisen asteen tutkinto sellaisen haluavalle. Ammatillisessa opetuksessa tulisi olla myös tätä alempi tutkinto, joka on käytäntöpainotteisempi.

Ammatillisen koulutuksen osalta aikuisopiskelijat tulisi huomioida paremmin. Jatkuvan oppimisen uudistus edellyttää aikuiskoulutuksen selkeämpää tarkastelua osana koulutuspolitiikkaa.

Verkko-opetuksen kautta ammatillinen tutkinto olisi mahdollista suorittaa ainakin osittain paikasta riippumatta.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

-

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

-

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Koulutusjärjestelmä on osa työ- ja elinkeinoelämää. Koulutuspoliittiseen tarkasteluun kuuluisi tällöin taloudellisten resurssien ja osaamispääoman varmistamisen näkökulmista visio siitä, kuinka yritykset osallistuvat aikuisten, jo työelämässä toimivien, täydennyskoulutukseen.

Suomalaisten uudistusten ongelma on se, että keksimme uutta, mutta emme ole valmiita luopumaan vanhasta. Koulutuspolitiikkaa tulisi uskaltaa käsitellä kokonaisvaltaisesti ja rakentaa uusi pidempi oppivelvollisuus huomioiden sellainen rakenne, jonka reitteinä olisivat tiet ammatillisiin opintoihin, lukio-opintoihin ja niiden jälkeen korkea-asteelle. Kaikkien ei tule saavuttaa korkea-asteen opintoja, mutta niihin tulee olla mahdollisuus ja selkeä tie. Selonteon tulisi tunnistaa selkeämmin toisen asteen koulutuksen profiilit ja erityispiirteet. Ammatillinen koulutus on olemassa, jotta osaava työvoima voidaan turvata, työntekijöille saadaan ammattitaito ja työelämäosaamista pystytään kehittämään. Tätä työelämä odottaa ammatilliselta koulutukselta.

Ensisijaisena tavoitteena on työllistyminen tai yrittäjäyys. Tähän tulee saada valmiuksia ammatillisessa koulutuksessa ja jos kykyä ja halukkuutta opiskelijalla on, pitää hänellä olla jatko-opintomahdollisuus osaamisen kartuttamiseen. Selontekolinjaukset tukevat tätä tavoitetta.

Linjaukset voivat myös johtaa kahtiajaon syntymiseen: erityisesti peruskoulun jälkeiseen koulutuspolkuun (yhdessä lukio ja ammatillinen) ja sitten yritysten itsensä rahoittamaan työelämäpainotteiseen aikuiskoulutukseen, jos koulutusjärjestelmä ei tuota riittävää tai riittävän nopeasti saatavaa spesifiä osaamista työelämän näkökulmasta. Tähän vastattaisiin joustavalla muuntokoulutuksella työelämän tarpeisiin ja sen tunnustaminen tutkinnoissa.

On huomioitava, että tällä hetkellä ammatillisessa koulutuksessa suuri osa opiskelijoista on työikäistä aikuisväestöä ja monet heistä työssä olevia. Työn ohessa ammattitaidon ylläpito ja kehittäminen tulee olla kannattavaa ja houkuttelevaa, ei pelkästään kustannuserä.

Koulutustason nostamisen sijaan olennainen asia on osaamistason nostaminen. Se palvelee parhaiten työelämää ja työllisyyttä ja sitä kautta yhteiskuntaa. Veronmaksajien määrä on tulevaisuudessa yhteiskunnan kannalta olennaisin kysymys. Osaamistason nostamisen kokonaisuudessa korkeakoulututkintojen määrää isomman panoksen tarvitsee ammatillisen koulutuksen läpivienti ja laadukkaan osaamisen hankkiminen, saavutettavuus ja notkeus työelämän tarpeissa.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

-

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

Iso kysymys on, mistä saadaan jatkossa työntekijöitä ja opiskelijoita. Maahanmuuttajataustaisten ihmisten huomioiminen perusopetuksen ohjauksessa, lukio-opinnoissa ja ammatillisissa tutkinnoissa on tärkeää eri tavoin, myös sellaisessa tapauksessa, jossa opiskelijalla ei ole hallinnassa englanninkieli.

**Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät.
Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat**

-

Korhonen Ilkka
Inarin kunta - Sivistysosasto